362273 ـ آیا مالی که از دوستش برداشته و نتیجهٔ فروش اکانت قماربازی بوده را به او برگرداند؟

سوال

سال ۲۰۱۹ یکی از دوستانی که از طریق فیس‌بوک می‌شناسم به من پیشنهاد داد که برایم اکانت کاربری مدیریت را در یک سایت تازه تاسیس قمار بسازد. من آن زمان به سبب ضعف ایمان و نیازی که به پول داشتم قبول کردم. نقش من این بود که با حساب کاربری‌ام برای مشتری‌هایمان حساب کاربری بسازم. یعنی مشتری نزد من می‌آمد و می‌گفت: می‌خواهم در سایت شما بازی کنم، من هم برایش یک اکانت می‌ساختم و آن را شارژ می‌کردم و سودی که می‌بردم از اختلاف قیمتی بود که من از دوستم اکانت می‌خریدم و پولی که مشتری به من می‌داد. خلاصه من هر بار که شارژ می‌فروختم پول دوستم را مستقیما به او می‌فرستادم و سود خودم را برمی‌داشتم و همهٔ این معاملات از طریق اینترنت بود و حتی یک روز همدیگر را از نزدیک ندیدیم. تا این‌که یک بار نیازمند پول بودم و راهی ندیدم جز این‌که پول او را بدون اجازه‌اش بردارم و فکر می‌کردم به زودی آن مبلغ را به دست می‌آورم و پس می‌دهم اما متاسفانه نتوانستم و سر این موضوع دعوایمان شد اما به او قول دادم که پولش را به او برگردانم و در سخنم صادقم. پس از مدتی از آن حادثه خداوند به من توفیق توبه داد و از قمار و حرام به فضل و رحمت الهی دور شدم. سؤال من این است: وقتی این پول را جمع‌آوری کردم آیا درست است که آن را به او بدهم یا نه؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اولا:

ساختن اکانت برای قمار جایز نیست

ساختن اکانت برای قماربازها جایز نیست زیرا این همکاری در امر گناه است و الله تعالی می‌فرماید:

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى وَلا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ [سورهٔ مائده: ۲]

(و در راه نیکوکاری و تقوا با یکدیگر همکاری کنید و بر گناه و تجاوزگری کمک‌یار هم نشوید و پروای الله را پیشه سازید، همانا الله سخت کیفر است).

و پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ می‌فرماید: «آن‌که به سوی هدایتی فرا بخواند مانند اجر کسانی که از او پیروی کنند خواهد داشت، بی‌آن‌که از پاداش آنان چیزی کم شود، و کسی که به گمراهی‌ای دعوت دهد، مانند گناهان کسانی که از او پیروی کرده‌اند بر دوش او خواهد بود، بی‌آن‌که از گناهان آنان چیزی کم شود» به روایت مسلم (۴۸۳۱).

و مالی که از این راه به دست آید حرام است، زیرا در برابر یک منفعت حرام بوده است.

ثانیا:

کسی که شخصی را بر یک کار حرام به کار گیرد سپس توبه کند، باید چکار کند؟

در پاسخ به سؤال شمارهٔ (303583) بیان شد که هر کس شخصی را برای کاری حرام به کار گیرد سپس توبه کند، اجرت آن شخص را نمی‌دهد بلکه آن را صدقه می‌دهد و همین‌طور کسی که چیزی حرام مانند خمر را بخرد [سپس توبه کند] پولش را به فروشنده نمی‌دهد بلکه آن را صدقه می‌دهد؛ زیرا این مال در برابر یک جنس یا منفعت حرام بوده است.

حکم کسی که مال حرامی را قرض گیرد یا مال حرامی را بردارد

اما کسی که مال حرامی را قرض گیرد یا به مال حرامی دست درازی کند، ظاهر آن است که باید آن را برگرداند و گناه حرام بودن آن مال بر گردن کسب کننده‌اش است.

این‌که شما بدون اجازهٔ دوستتان آن مال را برداشتید نوعی دست درازی و عدوان است که حکم غصب دارد و لازم است که آن مال را برگردانید و همراه با آن ایشان را نصیحت کنید که حرام را ترک کند.

اما آیا لازم است که این دوست شما از آن مال خلاص شود یا خیر؟ در این باره تفصیل است:

۱ـ هر آن‌چه پیش از دانستن تحریم بود می‌تواند از آن بهره ببرد.

۲ـ هر آن‌چه بعد از دانستن تحریم بوده را لازم است که از آن خلاص شود یعنی آن را به فقرا و مستمندان بدهد یا در مصلحت عمومی خرج کند، مگر آن‌که محتاج باشد که در آن صورت به اندازهٔ نیازش از آن استفاده می‌کند.

شیخ الاسلام ابن تیمیه ـ رحمه الله ـ می‌گوید: «پس اگر شخص تجاوزگر یا شخص خمر فروش توبه کرد، در صورتی که فقیر باشند جایز است که این مال را به اندازهٔ نیاز خود مصرف کنند اما اگر توانایی تجارت یا صنعتی مانند نساجی و بافندگی داشت، به اندازهٔ سرمایه‌اش به او داده می‌شود و اگر از آن چیزی به عنوان قرض برای کسب درآمد بردارند... بهتر است» (مجموع الفتاوی: ۲۹/ ۳۰۸).

والله اعلم